

Saimaan ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysala, Lappeenranta
Sosiaalialan koulutusohjelma

Satu Leinonen & Anni-Maria Pekkinen

Pienryhmätoimintaa S2-lapsille Etelä-Karjalan alueella

Opinnäytetyö 2014

Tiivistelmä

Satu Leinonen & Anni-Maria Pekkinen

Pienryhmätoimintaa S2 -lapsille Etelä-Karjalan alueella, 33 sivua, 4 liitettä

Saimaan ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveysala Lappeenranta

Sosiaali-alan koulutusohjelma

Opinnäytetyö 2014

Ohjaajat: lehtori Minna Koponen, Saimaan ammattikorkeakoulu, lastentarhanopettajat Arja Koskinen ja Riikka Kiiskinen

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena oli esitellä yksi malli varhaiskasvatuksessa toteutettavasta suomi toisena kielenä -opetuksesta (S2), jota lastentarhanopettajan kelpoisuutta tavoittelevat sosionomiopiskelijat voivat hyödyntää omissa opinnoissaan. Tarkoituksena oli kuvata pienryhmätoimintana toteutettu projekti opiskelijoiden näkökulmasta. Kehittämistehtäväksi muodostui tarkoituksen ja tavoitteen perusteella prosessikuvaus. Opinnäytetyön tuotoksena on posterit, joihin on koottu opiskelijoiden näkökulmasta keskeisimmät seikat S2 -pienryhmän toteuttamisesta ja siinä huomioitavista asioista.

Opinnäytetyön viitekehys koostuu varhaiskasvatusta ja lapsen kielen kehitystä monikulttuurisesta näkökulmasta käsittelevistä aihepiireistä sekä pienryhmätoiminnan määritelmästä. Monikulttuurinen varhaiskasvatus toimii yläkäsitteenä suomi toisena kielenä -opetukselle, josta rakentui tämän työn keskeisin teoreettinen perusta. Lapsen kielen kehityksestä keskityttiin tarkastelemaan erityisesti äidinkielen merkitystä toisen kielen oppimisessa ja toisen kielen oppimisen keskeisiä seikkoja. Pienryhmätoiminnan keskeisinä aihepiireinä olivat ryhmänohjaus ja ryhmänohjaajalta vaadittavat taidot.

Työn toiminnallisessa osassa kuvattiin pienryhmätoimintaa painottaen omia oppimiskokemuksia. Pienryhmätoiminta oli toteutettu eräässä Etelä-Karjalan alueella sijaitsevassa päiväkodissa toimintakaudella 2012–2013. Toimintaa pidettiin kahdelle pääsääntöisesti kolmen 3-5 -vuotiaan lapsen muodostamalle ryhmälle. Toiminta suunniteltiin yhdessä lastentarhanopettajien kanssa. Pienryhmätoiminnan sisällöt koostuivat lasta itseään käsittelevistä teemoista, kuten ystäväistä, perheestä, omista mielenkiinnonkohteista ja tunteista sekä kevätkaudella tarinan kertomiseen liittyvistä aihepiireistä. Toiminnan menetelminä olivat erilaiset pelit, leikit, laulut, lorut ja liikunnalliset leikit.

Asiasanat: monikulttuurisuuskasvatus, S2-opetus, pienryhmätoiminta

Abstract

Satu Leinonen & Anni-Maria Pekkinen

Small group activity for children speaking Finnish as a second language in South Karelia, 33 pages, 4 appendices

Saimaa University of Applied Sciences

Health Care and Social Services, Lappeenranta

Degree Program in Social Services

Bachelor's Thesis 2014

Instructors: Lecturer Minna Koponen, Daycare teachers Arja Koskinen and Riikka Kiiskinen

The objective of this thesis was to present a model of small group activity for children speaking Finnish as a second language. The aim was to create a model which other social services students can use in their own studies. The purpose was to describe activity from the student's point of view. The developmental task of this thesis was to describe the process behind the actual activity. Attached to this thesis is a poster where the main points about planning this type of small group activity are gathered.

The base theories of this thesis were early childhood education and how children learn new languages and those theories have been approached from multicultural aspect. Small group activities and the meaning of the group leader in a multicultural group have also been introduced. Multicultural education in early childhood has been used as an umbrella term for working with Finnish as a second language. The importance of the native language as a part of learning a second language was also investigated.

In the functional part of this thesis our own learning experiences from leading small group activities was described. Activity was implemented in a South-Karelia daycare center in 2012-2013. There were two groups consisting of three children ages 3 to 5. The activity was planned together with daycare teachers. We have described the methods used and the content of these activities were based on those themes important to children such as friendship, family, special interests, and emotions. The methods used were different kinds of games, plays and songs.

Keywords: multicultural education, teaching a second language, small group activity

Sisältö

1 Johdanto	5
2 Suomi toisena kielenä -opetus osana monikulttuurista varhaiskasvatusta	6
2.1 Monikulttuurisuuskasvatus päivähoitossa.....	6
2.2 Monikulttuurista varhaiskasvatusta ohjaavat lait ja asetukset	7
2.3 Suomi toisena kielenä -opetus.....	8
2.4 S2-opetuksen moninaisuus	9
3 Toimiminen ryhmässä	10
3.1 Pienryhmätoiminta osana S2-opetusta	11
3.2 Ryhmänohjaaja yhteistoiminnan tukena	11
3.3 S2- ryhmän ohjaaminen.....	12
3.4 Päivähoitoryhmässä tapahtuva kielen oppiminen	13
4 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite	16
4.1 Toiminnallinen opinnäytetyö	16
4.2 Toteutusvaihe	18
5 Pienryhmätoiminnan aiheet ja menetelmät	19
5.1 Pienryhmätoimintamme yleisiä tavoitteita	19
5.2 ”Minä itse” -syyskausi	20
5.2 Tarinan kertominen ja kuvittaminen - kevätkausi	23
6 Eettiset näkökohdat	26
7 Pohdinta.....	27
Taulukot.....	31
Lähteet.....	32

Liitteet

- Liite 1   Poster
- Liite 2   Suunnitelma syksy
- Liite 3   Suunnitelma kevät
- Liite 4   Esittelykirje

1 Johdanto

Toiminnallisen opinnäytetyömme aiheena on maahanmuuttajalapsille suunnattu pienryhmätoiminta päivähoidossa. Käsittelemme työmme teoriaosuudessa varhaiskasvatusta ja lapsen kielen kehitystä monikulttuurisesta näkökulmasta sekä pienryhmätoimintaa. Pienryhmätoiminnan varsinainen toteutus ja sisältö kuvataan luvuissa neljä ja viisi.

Monikulttuurisuus on ajankohtainen aihe, sillä sosionomin kaikilla työkentillä voi kohdata monikulttuurisia asiakkaita, etenkin Etelä-Karjalan alueella. Monikulttuurisuus on siis tärkeä osa sosionomin ammatillisuutta. Pienillä maahanmuuttajataustaisilla lapsilla toisen kielen oppiminen tapahtuu useimmiten päiväkodissa, joten sosionomin on tärkeää tietää ja tunnistaa miten kieli kehittyy ja kuinka kielen oppimista voi tarvittaessa tukea.

Monikulttuurisesta varhaiskasvatuksesta on tehty jonkin verran tutkimuksia ja opinnäytetöitä, mutta tutkimusten näkökulma on painottunut enemmän varhaiskasvattajien näkemyksiin monikulttuurisuudesta. Esimerkiksi Heidi Suomalaisen ja Sari Matikaisen opinnäytetyössä ”Monikulttuurisuus osana Parikkalan päivähoitoa” (2011) on tutkittu päiväkodin työntekijöiden sekä maahanmuuttajaperheiden näkemyksiä monikulttuurisuudesta. Haastateltavilta kysyttiin monikulttuurisuuden ja kulttuurierojen aiheuttamia haasteita sekä ilmi tulleita kehittämisehdotuksia. Tutkimuksesta selvisi, että henkilökunta kaipaa lisäkoulutusta monikulttuurisista asioista, ja myös perheet kaipaavat lisätietoa kulttuurista. Yhteisen kielen puuttuminen koettiin haasteeksi. (Suomalainen & Matikainen 2011.)

Olga Kirjanen ja Mirja Viitakangas tutkivat opinnäytetyössään ”Suomi-venäjä - kaksikielisyys päivähoidossa” (2013) kaksikielisyyttä varhaiskasvattajien näkökulmasta. Työssä on selvitetty kaksikielisyyden asettamia haasteita henkilökunnan ammattiosaamiselle ja sitä, miten kaksikielisyyttä tuetaan ja huomioidaan. (Kirjanen & Viitakangas 2013.)

Kuten yllä olevista lyhyistä kuvailuista käy ilmi, monikulttuurista varhaiskasvatusta on tutkittu enemmänkin asenteiden ja asiaan suhtautumisen näkökulmasta. Omassa opinnäytetyössämme keskitymme toiminnallisuuteen ja arjessa teh-

tävään työhön opiskelijan näkökulmasta sekä syvennämme omaa monikulttuurisuustietämystämme käytännönläheisellä tavalla.

Valitsimme opinnäytetyömme aihealueeksi varhaiskasvatuksen, koska olemme molemmat suorittamassa lastentarhanopettajan kelpoisuutta. Aihetta rajasi kiinnostuksemme monikulttuurisuutta kohtaan ja yhdessä työelämän kanssa toteutettu pienryhmätoimintamme maahanmuuttajataustaisille lapsille.

2 Suomi toisena kielenä -opetus osana monikulttuurista varhaiskasvatusta

Suomi toisena kielenä -opetus on yksi osa monikulttuurista varhaiskasvatusta. Sen vuoksi olemme lähteneet tarkastelemaan ensin lyhyesti monikulttuurisuuskasvatusta ja sitä, mitä se voi pitää sisällään, minkä jälkeen perehdymme tarkemmin suomi toisena kielenä -opetuksen käsitteeseen ja sisältöihin.

2.1 Monikulttuurisuuskasvatus päivähoitossa

Monikulttuurisuus on laaja käsite, jolla tarkoitetaan monenlaisia asioita. Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman (Heikkilä, Välimäki & Ihalainen 2005, 39) mukaan *kulttuurivähemmistöihin kuuluvilla lapsilla tulee olla mahdollisuus kasvaa monikulttuurisessa yhteiskunnassa oman kulttuuripiirinsä ja suomalaisen yhteiskunnan jäseniksi*. Varhaiskasvatuksessa huomioidaan lapsen kulttuuristausta ja yksilölliset tavoitteet, jotka on määritelty yhdessä vanhempien kanssa. Suomalaisessa varhaiskasvatuksessa lähtökohtana on myös sukupuolten välinen tasa-arvoisuus, vaikka se lapsen omassa kulttuurissa voi vaihdella. Varhaiskasvattajilta edellytetään hyvää kulttuurista tietämystä ja ymmärrystä, jotta erilaisten perheiden tarpeet ja tavoitteet voivat kohdata. (Heikkilä ym. 2005, 40–41.)

Lappeenrannan kaupungin varhaiskasvatuksen monikulttuurisuuden käsikirjassa monikulttuurisella tarkoitetaan eri kulttuurien välistä tasa-arvoista rinnakkaiseloä (Kuikka-Kiljunen 2008, 24). Käsitteeseen liittyy myös uskonnollista monimuotoisuutta, sukupuoli- ja seksuaalikäsitteitä, vammaisuutta, syrjäytymistä ja sosioekonomisia seikkoja etnisyyden, kulttuurin ja kielen ohella. Monikulttuurisuudella voidaan kuvata yhteiskunnan tai yhteisön tilannetta tai määritellä tar-

kemmin, mitä muita ilmiöitä käsitteen sisälle kuuluu. Sitä voidaan käyttää myös kuvaamaan kulttuurien moninaisuutta tietyssä maassa. (Paavola & Talib 2010, 11, 26.) Tässä opinnäytetyössä käytämme monikulttuurisuuden käsitettä osoittamaan etnisyyttä ja kaksikielisyyttä.

Monikulttuurisuuskasvatuksen tavoitteena on antaa lapselle kokemuksia erilaisista kulttuureista ja niihin sisältyvistä asioista ja sitä kautta auttaa lasta ymmärtämään erilaisuutta (Halme & Vataja 2011, 43). Päiväkodissa tulisi huomioida monikulttuurisuus jo opetussuunnitelmasta lähtien keskittyen lasten yksilöllisiin tarpeisiin. Se tulee huomioida itse opetuksessa, mitä opetetaan ja miten. Myös käytettävissä oppimateriaaleissa voidaan ottaa huomioon monikulttuurisuus. (Paavola & Talib 2010, 229–230.) Esimerkiksi päiväkodissa voi olla esillä erikielisiä kirjoja tai pelejä.

Keinoja ja menetelmiä monikulttuurisuuskasvatukseen on monia. Päiväkodissa voidaan esimerkiksi opetella eri maiden tervehdyksiä aamupiirissä. Lapset voivat myös kerätä matkalaukkuun asioita ja esineitä eri maista. Valokuvat ja sadut toimivat hyvin monikulttuurisuuskasvatuksessa kuten myös toiminnalliset maailmanmatkaajaleikit. (Halme & Vataja 2011, 46–47.)

2.2 Monikulttuurista varhaiskasvatusta ohjaavat lait ja asetukset

Lasten päivähoidoa koskevassa laissa ja asetuksissa määritellään päivähoiton tavoitteeksi tukea päivähoidossa olevien lasten koteja näiden kasvatustehtävässä ja yhdessä kotien kanssa edistää lapsen persoonallisuuden tasapainoista kehitystä. Päivähoidon tulee edistää lapsen fyysistä, sosiaalista ja tunne-elämän kehitystä lapsen ikä ja yksilölliset tarpeet huomioiden. Lisäksi päivähoiton tulee tukea lapsen esteettistä, älyllistä, eettistä ja uskonnollista kasvatusta. Uskonnollisen kasvatuksen tukemisessa on kunnioitettava lapsen vanhempien tai holhoojan vakaumusta. (Laki lasten päivähoitosta 2a§; 304/1983.)

Kielellisten vähemmistöjen ja maahanmuuttajataustaisten lasten kohdalla heidän omaa kulttuuriaan ja kieltään on tuettava yhdessä kyseisten kulttuurien edustajien kanssa (Asetus lasten päivähoitosta 1a§; 1336/1994). Vastuu oman äidinkielen ja kulttuurin opettamisesta lapselle on ensisijaisesti vanhemmilla päiväkodin tukiessa tätä tehtävää.

2.3 Suomi toisena kielenä -opetus

Halmeen ja Vatajan mukaan (2011, 24) suomi toisena kielenä -opetus eli S2-opetus on maahanmuuttajalapselle annettavaa suomen kielen opetusta, joka on tavoitteellista, jatkuvaa ja säännöllistä. Varhaiskasvatuksessa S2-opetuksen tehtävänä on kehittää lapsen suomen kielen taitoa kokonaisvaltaisesti, jotta hän pystyy ilmaisemaan itseään, ymmärtämään ja tulemaan ymmärretyksi erilaisissa vuorovaikutustilanteissa (Suomi toisena kielenä varhaiskasvatussuunnitelma Lappeenrannan varhaiskasvatuksessa 2012, 10). Opetuksen yhtenä tavoitteena on vahvistaa lapsen monikulttuurista identiteettiä, rakentaa pohjaa toimivalle kaksikielisyydelle ja kehittää lapsen tietoisuutta Suomesta ja suomalaisesta kulttuurista (Halme & Vataja 2011, 24).

Arjessa kielen opetus näkyy lasten toiminnan ohjaamisena, ja sen lähtökohtina ovat lapsilähtöisyys, toiminnallisuus ja leikki (Lappeenrannan varhaiskasvatussuunnitelma 2010, 37; Halme & Vataja 2011, 24). Lasten vahvuudet, osaamisen alueet, kiinnostuksen kohteet ja tuen tarpeet tulee huomioida S2-opetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa. (Halme 2011, 93). S2-opetuksessa hyödynnetään toiminnallisesti lapsille ominaisia tapoja oppia, toimia ja ajatella. S2-opetuksen sisällöt käsittelevät lasta itseään (kehoa, minuutta, tunteita), lapsen kotia ja perhettä, vaatteita, eläimiä, tekemistä kuvaavia ilmaisuja, puheen tuottamista ja muita suomalaiseen kulttuuriin kotouttavia aihepiirejä. (Suomi toisena kielenä varhaiskasvatussuunnitelma Lappeenrannan varhaiskasvatuksessa 2012, 12.) Näiden aihepiirien mukaisesti myös omassa pienryhmätoiminnassamme syksyn aloittavana teemana oli lapsi itse ja tavoitteena oli nimenomaan lapsen minuuden vahvistaminen.

Suomi toisena kielenä -opetuksen yhtenä lähtökohtana on lapselle tärkeän ja arjessa tarvittavan sanaston oppiminen. Lapsen oleellisin sanasto liittyy leikkiin, ryhmään liittymiseen ja arjen tilanteista selviytymiseen. Oppiessaan kieltä ja sanastoa lapsen on helpompi liittyä osaksi ryhmää. Tällaisen käytännönläheisen opetuksen lähtökohtana ovat lapsen kielenkäyttötilanteet ja tarpeet. (Halme 2011, 93.)

2.4 S2-opetuksen moninaisuus

Suomi toisena kielenä -opetus ei ole varhaiskasvatuksesta irrallinen osa, vaan se on kaiken opetuksen läpäisevä periaate (Halme & Vataja 2011, 24). S2-opetus liittyy hyvin vahvasti varhaiskasvatuksen muihin sisältöihin. Kieltä opitaan aidoissa kielenkäyttötilanteissa. Esimerkiksi päivittäiset toimintarutiinit, kuten ruokailu ja ulkoilu, opettavat lapsille näihin tilanteisiin liittyvää sanastoa ja ilmauksia. Arjessa tapahtuvien tilanteiden lisäksi tarvitaan myös säännöllistä yksilöllistä tai pienryhmässä tapahtuvaa toimintaa ja ohjausta. (Halme 2011, 94.)

S2-opetusta voidaan toteuttaa varhaiskasvatuksessa lukemattomin eri tavoin, jotka ovat pääosin toiminnallisia. Kaikenlaiset laulut, leikit, lorut, sadut, kuvat ja kuvakirjat, pelit sekä sarjakuvat ovat hyviä esimerkkejä S2-opetuksessa käytettävistä keinoista. Menetelmät, keinot ja toimintatavat tulee kuitenkin aina valita kielitaidon, tarpeen ja tavoitteen mukaan. (Halme 2011, 94; Halme & Vataja 2011, 26.)

Käytimme näiden ajatusten mukaisesti omassa toiminnassamme monilla kerroilla paljon samoja pelejä ja leikkejä, jotka vahvistavat ja tukevat lapsen kielen oppimista. Pelien avulla lapset pääsivät harjoittamaan muistiaan ja sanavarastoaan. Lapselle sanojen toistaminen on tärkeää, joten lapsen tulee kuulla uusi käsite tai sana noin 60–70 kertaa, ennen kuin se on aktiivisessa sanavarastossa (Halme & Vataja 2011, 25).

Esittelemme seuraavassa taulukossa yksi toimivimmiksi kokemamme pelit ja menetelmät. On kuitenkin tärkeää huomioida lasten yksilöllisyys ja se, että nämä kyseiset pelit ja menetelmät toimivat juuri näiden lasten kohdalla. Muita vastaavia pelejä ja menetelmiä on lukuisia, joista voi valita aina lapsille sopivimmat.

Peli	Sisältö/ Pelin idea	Harjoiteltavat taidot
Kalapeli	Kirjan mallisessa kansiossa on pieniä kuvakkeita, kuten hedelmiä ja vaatteita. Kuvakkeiden taakse on piilotettu erivärisiä kaloja. Lapset keräävät omalle pelilaudalle kaloja, kysymällä esimerkiksi ”Onko banaanin takana keltainen kala?”	Sanavarasto, oman vuoron noudattaminen ja sääntöjen noudattaminen
Erilaiset muistipelit	Parien etsiminen	Sanasto, muisti, tarkkaavaisuus, sääntöjen noudattaminen ja oman vuoron odottaminen
Kim- leikki	Esillä on tietty määrä leluja tai muita pieniä esineitä. Lapset saavat hetken katsoa ja painaa ne muistiin, jonka jälkeen yksi esine poistetaan piilossa. Lapset yrittävät muistaa, mikä esine on poistettu.	Muisti, värit, muodot, nimeäminen, tarkkaavaisuus
Colorama	Pelilaudalle laitetaan tietyn muotoinen ja värinen pala oikeaan kohtaan	Värit, muodot ja tarkkaavaisuus
Nallematikka	Materiaaleihin kuuluu kolme erikokoista nallea, kolme sänkyä ja kolme tuolia. Niillä voidaan leikkiä, ja leikin avulla voidaan opettaa lapsille matemaattisia taitoja	Matematiikka, määreet, sijamuodot ja vertailu

Taulukko 1. Käytettyjä menetelmiä

Yleistä varhaiskasvatuksen S2-opetuksessa on opetuksen monikanavaisuus eli aistien monipuolinen käyttö. Kieltä voidaan opettaa sekä auditiivisesti ja visuaalisesti että kinesteettisesti ja taktiillisesti. Erityisesti päivähoidon alussa lapsen kielen oppimista on hyvä tukea monikanavaisella opetuksella. (Halme 2011, 94.)

3 Toimiminen ryhmässä

Olemme perehtyneet lyhyesti myös ryhmän toimintaan ja etenkin ryhmän ohjajan taitoihin, sillä ryhmänohjaus oli olennainen osa toimintaamme ja opinnäyte-

työtämme. Pienryhmätoiminta on osa S2-opetusta, joten on tärkeää määrittää, mitä sillä tarkoitetaan.

3.1 Pienryhmätoiminta osana S2-opetusta

Ihmisyöjokko muutoutuu ryhmäksi silloin, kun sen jäsenillä on jotakuinkin yhteinen tavoite, jonkin verran keskinäistä vuorovaikutusta ja käsitys siitä, ketkä ryhmään kuuluvat (Kopakkala 2005, 36; Kataja, Jaakkola & Liukkonen 2011, 15). Ryhmäilmiöissä erotellaan pien- ja suurryhmät. Pienryhmään kuuluu enintään 10 henkilöä. (Kataja, Jaakkola & Liukkonen 2011, 15.) S2-opetus perustuu ennen kaikkea arkipäivän rutiineihin ja perushoitoon mutta myös pienryhmätoimintaan (Suomi toisena kielenä varhaiskasvatussuunnitelma Lappeenrannan varhaiskasvatuksessa 2012, 12). S2-opetuksessa tulisi ottaa huomioon lapsiryhmän koko ja ryhmän koostumus. Melu voi haitata lapsen kielen oppimista, sillä hän ei välttämättä kuule sanoja oikein. Pienryhmätoiminta mahdollistaa tehokkaan oppimisen ja antaa lapselle tilaisuuden käyttää oppimaansa kieltä aktiivisesti. (Halme 2011, 92.)

Pienryhmissä vuorovaikutus kaikkien jäsenien kesken on mahdollista, koska jäseniä on vähän. Pienryhmät ovat yleensä yksimielisiä, kiinteitä ja sen jäsenet ovat motivoituneita toimintaan. (Kataja, Jaakkola & Liukkonen 2011, 15.) Pienryhmissä jäsenet saavat yksilöllisempää huomiota ohjaajalta. Valitsimme pienryhmän myös siksi, että suunnittelemamme toiminta oli meille uutta ja ajattelimme pienen ryhmän olevan helpommin hallittavissa kuin suuren ryhmän.

Myös Lappeenrannan kaupungin Suomi toisena kielenä opetussuunnitelmassa (2012) mainitaan pienryhmätyöskentelystä S2-lasten kielenopetuksessa. Pienryhmissä aikuisella on aikaa lapselle, oppimisympäristö on kiireetön ja rauhallinen. Pienryhmät toteutetaan suunnitellusti lasten iän ja osaamistason mukaisesti. Ryhmissä lapset rohkaistuvat käyttämään kieltä. (Suomi toisena kielenä varhaiskasvatussuunnitelma Lappeenrannan varhaiskasvatuksessa 2012, 12.)

3.2 Ryhmänohjaaja yhteistoiminnan tukena

Ryhmänohjaajalle keskeistä on se, kuinka joustavasti hän pystyy ohjaamaan ryhmäänsä eri vaiheissa. Se edellyttää ohjaajalta ryhmän tarpeiden herkkää

aistimista sekä kykyä havaita ja muuttaa omia käyttäytymistapojaan tarpeen vaatiessa. Muita ryhmänohjaajalle tärkeitä taitoja ovat palautteen antaminen, riittävän tiedon välittäminen ja sisäinen organisointi, jotka mahdollistavat työnjaon ja toimintaprosessien syntyminen. (Kopakkala 2005, 88–91).

Ryhmässä ohjaaja tukee ja ohjaa ryhmää kokonaisuutena. Hän pyrkii tukemaan jäsenten keskinäistä yhteistoimintaa ja oppimista. Ohjaajan tehtävänä on rakentaa parasta mahdollista ryhmäkulttuuria. Se edellyttää häneltä selkeää visiota ryhmän tehtävästä ja tulevaisuudesta. Tärkeää on myös, että ohjaaja jakaa arvostusta ryhmäläisille ja auttaa heitä arvostamaan toisiaan. (Kopakkala 2005, 91–93).

Eija Leskinen on kirjoittanut kirjassaan ”Ryhmä toimimaan! Vinkkejä tutustumiseen, oppimiseen ja yhteistyöhön” (2009) ohjeita ryhmän ohjaajalle. Ohjaajan tulee olla joustava ja valmis muuttamaan toimintaa tilanteen mukaan. Tilanteisiin vaikuttavat muun muassa ryhmän koostumus, ikä, vireystaso ja aiemmat tapahtumat. On myös syytä muistaa, että toisella ryhmällä toimiva harjoitus ei välttämättä toimi toisella. Ohjaajan on hyvä selvittää ryhmän taustatiedot ja suunnitella toiminta tarkasti. Hyvä suunnitelma sallii siitä poikkeamisen, mikäli tilanne sitä vaatii. (Leskinen 2009, 17.)

Toiminnan suunnittelussa on aina pidettävä mielessä tavoitteet. Harjoitusten valinnassa on mietittävä myös käytettävissä olevaa aikaa ja tilaa. Ohjaajan on tutustuttava käytettävään materiaaliin itse ennen toimintaa ja osattava antaa ohjeet selkeästi ja ymmärrettävästi. (Leskinen 2009, 17.) Ohjeiden selkeyden ja ymmärrettävyyden tärkeys korostuu entisestään S2-lasten kanssa, jotka eivät ymmärrä suomen kieltä hyvin.

3.3 S2-ryhmän ohjaaminen

Lappeenrannan kaupungin luomassa Suomi toisena kielenä (S2) - opetussuunnitelmassa mainitaan, että S2-suunnitelman toteuttaminen ja suunnitelmallinen yhteistyö vanhempien kanssa on päivähoitohenkilöstön tehtävä. Opetussuunnitelman tarkoituksena onkin luoda henkilöstölle yhtenäinen malli suunnitelmallisen kielen kehityksen tukemisesta ja opettamisesta. S2-opetuksen toteutumisesta, lapsikohtaisten S2-suunnitelmien tekemisestä ja ar-

vioinnin suunnitelmallisesta toteutuksesta vastaa päiväkodissa päiväkodin johtaja. (Suomi toisena kielenä varhaiskasvatussuunnitelma Lappeenrannan varhaiskasvatuksessa 2012, 10.)

Varhaiskasvattajan rooli käytännön tason S2-opetuksessa on ensiksikin lapsen kuuntelu ja havainnointi, joiden avulla kasvattaja voi löytää lapsen kannalta oleelliset kielen oppimiseen liittyvät tarpeet ja tilanteet (Halme 2011, 94). Varhaiskasvattajan tulee myös kiinnittää huomiota omaan kielenkäyttötyyliinsä. Varhaiskasvattajan tulee olla tietoinen erilaisista suomen kielen rakenteista, ominaispiirteistä ja niiden käytöstä omassa puheilmallisessa. Varhaiskasvattajan käyttämän kielen tulee olla mielenkiintoista, innostavaa, selkeää, jäsentynyttä ja johdonmukaista. Varhaiskasvattajan tulee myös toistaa oikea kielellinen muoto omassa puheessaan kiinnittämättä huomiota lapsen virheisiin. (Halme & Vataja 2011, 21, 26.) Esimerkiksi jos lapsi sanoo ”pomena” osoittaessaan omenan kuvaa, varhaiskasvattaja voi sanoa ”aivan niin, omena”.

Kasvattajalta vaaditaan myös herkkyyttä ja ymmärrystä kulttuurien välisestä kommunikoinnista. Kulttuurierojen ymmärtäminen voi olla haastavaa aikuiselle, saati sitten pienelle lapselle. Johann Le Roux (2002) on kirjoittanut opettajan viestintätaitojen tärkeydestä kulttuurisen moninaisuuden säilyttämisessä ja kunnioittamisessa, ja se pitää paikkansa myös varhaiskasvattajan osalta. Monikulttuurinen kasvatusta on haastavaa, koska tavoitteena on avartaa lapsen ymmärrystä erilaisuudesta. Sitä ennen pitää kuitenkin olla yhteinen kieli, jota molemmat ymmärtävät. (Le Roux 2002, 42.)

Osallistuminen varhaiskasvatukseen ja päivähoitoon on monikulttuuriselle lapselle tärkeää, koska se auttaa oppimaan kieltä lapselle luonnollisissa tilanteissa yhdessä toisten lasten ja aikuisten kanssa (Halme & Vataja 2011, 10). Varhaiskasvattajan tulee huomioida toimintansa sanoittaminen ja selkeän kielen käyttäminen. Pienryhmässä varhaiskasvattajalla on enemmän aikaa havainnoida yhden lapsen kielen kehittymistä ja tukea lasta uuden kielen oppimisessa.

3.4 Päivähoitoryhmässä tapahtuva kielen oppiminen

Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman (Heikkilä ym. 2005, 39) mukaan vastuu lapsen oman äidinkielen ja kulttuurin kehittämisestä ja säilyttämisestä on

ensisijaisesti perheellä. Varhaiskasvatuksessa lasta rohkaistaan käyttämään omaa äidinkieltään, ja vanhempien tietämystä kulttuurista ja äidinkielestä hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan myös päiväkodeissa (Heikkilä ym. 2005, 40). Myös Lappeenrannan kaupungin päiväkodeissa painotetaan oman äidinkielen merkitystä. Vanhemmille jaetaan tästä asiasta esitettä, jota on saatavilla useimmilla Lappeenrannassa puhuttavilla kielillä. Esitteessä kerrotaan, miten lapsen omaa äidinkieltä voidaan tukea ja vahvistaa. Vanhemmat voivat lukea lapselle tarinoita omalla äidinkielellään tai kirjoittaa esimerkiksi sähköpostiviestejä. Tärkeintä on käyttää omaa äidinkieltä kaikissa mahdollisissa tilanteissa. (Vahva äidinkieli on uuden kielen pohja -esite.)

Äidinkieli on osa kulttuuria, tapoja ja perinteitä sekä myös tärkeä osa ihmisen identiteettiä. Äidinkieli määritellään hieman eri tavoin tieteenalasta riippuen. Esimerkiksi kielisosiologia määrittelee äidinkieleksi sen kielen, jota henkilö eniten käyttää. Kielitiede puolestaan pitää äidinkielenä kieltä, joka hallitaan parhaiten. Kansanomaisemmin äidinkieli on ajattelun kieli. (Halme & Vataja 2011, 16.) Oman äidinkielen tukeminen kotona ja päiväkodissa tukee lapsen toisen kielen kehitystä.

Halme ja Vataja (2011) kirjoittavat äidinkielen edustavan maahanmuuttajan juuria ja olevan tärkeä osa ihmisen persoonallisuutta sekä tärkein edellytys ihmisyydelle. Kielen avulla ihmisen on mahdollista tiedostaa itsensä sekä muodostaa etiikka- ja moraalikäsitteitä. Kielen oppimisella on yhteys kokonaiskehitykseen. (Halme & Vataja 2011, 16.)

Toisen kielen oppimisen kannalta olisi tärkeää, että lapsi olisi oppinut oman äidinkieltensä hyvin. Ilman äidinkieltä hänellä ei ole pohjaa, jolle toista kieltä rakentaa, eikä lapsi pysty vertaamaan uutta kieltä mihinkään. Oman äidinkielen puutteellisuus voi vaikeuttaa molempien kielten oppimista. Äidinkieli saattaa myös unohtua toista kieltä opeteltaessa. Vanhempien olisikin tärkeää puhua lapselleen omaa kieltään, lukea hänelle satuja omalla äidinkielellä ja keskustella hänen kanssaan niin, että oman äidinkielen vahvuus säilyy. On tavallista, että lapsi loman jälkeen tai esimerkiksi kotimaahan tehdyn reissun jälkeen tuntuu unohtaneen suomen kielen. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että kieli olisi täysin

unohtunut, vaan suomen kieli voi palautua nopeasti. (Halme & Vataja 2011, 14–15.)

Myös päiväkodissa voidaan tukea lapsen oman äidinkielen kehitystä. Päiväkodissa voi olla kirjoja ja pelejä lapsen omalla äidinkielellä. Aamupiirissä voidaan harjoitella eri maiden tervehdyksiä, jolloin osoitetaan myös kunnioitusta toisia kieliä ja kulttuureja kohtaan. Omaa äidinkieltä voidaan tukea myös pienryhmätoiminnalla. (Halme & Vataja 2011, 17–18.)

Lapsi voi oppia kieliä rinnakkain samanaikaisesti tai peräkkäin. Päivähoidossa toisen kielen oppiminen tapahtuu yleensä peräkkäisesti omaan äidinkieleen nähden. Toisen kielen oppimisen alkuvaiheessa tyypillistä on hiljainen kausi, jolloin lapsi kuuntelee ja harjoittelee uutta kieltä mielessään juurikaan puhumatta. Hiljaisen kauden kesto on lapsilla yksilöllistä vaihdellen muutamasta kuu-kaudesta vuoteenkin. Alkuvaiheessa lapsi voi myös sekoittaa kieliä keskenään. Aluksi lapsi käyttää yhden sanan ilmaisuja, kunnes hän omaksuu toisen kielen perustaidot. Kielten käyttämisessä voi esiintyä myös vaihtelevuutta. Kun toista kieltä käytetään paljon, voi toisen kielen oppimisessa olla hitaampi vaihe. (Halme 2011, 90–91.)

Kieli voidaan jakaa ensin opittavaan pintakieleen ja sen jälkeen opittavaan ajattelun kieleen. Pintakielellä selviää arjessa toistuvista vuorovaikutustilanteista. Ajattelun kieltä lapsi tarvitsee koulussa pystyäkseen seuraamaan opetusta. (Halme 2011, 91.) Omassa toiminnassamme keskityimme lähinnä harjoittamaan lasten pintakieltä. Yhtenä tavoitteenamme olikin arjessa tarvittavan kielen hallitseminen ja arkikielen oppimisen tukeminen.

Toisen kielen oppimisessa tyypillistä on kielitaidon vahvuuden vaihtelu eri osa-alueilla. Yleisemmin taitoja kuvatessa käytetään neljää eri osa-aluetta, jotka ovat puhuminen, puheen ymmärtäminen, lukeminen ja kirjoittaminen. Syvemmän tason eli ajattelukielen oppiminen vie aikaa ja pintakielen hallitseminen ei takaa, että kieli ja sen rakenteet olisi kunnolla opittu. Esimerkiksi puheen tuottaminen voi olla sujuvaa, mutta sanasto voi olla yksipuolinen. Myös lapsen sosiaaliset taidot voivat hämätä kasvattajia kielitaidon osalta. Reipas ja paljon pu-

huva lapsi voidaan tulkita usein taitavammaksi kielenkäyttäjäksi kuin ujo ja hiljainen. (Halme 2011, 91.)

Ryhmänohjauksessa on hyvä huomioida toisen kielen oppimiseen liittyviä seikkoja, jotta jokaista lasta pystytään tukemaan yksilöllisesti. On myös hyvä tiedostaa oman äidinkielen oppimisen merkitys toista kieltä opeteltaessa, ja kannustaa lapsen vanhempia käyttämään omaa äidinkieltään mahdollisimman paljon. Näin luodaan hyvä perusta uuden, toisen kielen oppimiselle.

4 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite

Opinnäytetyömme tarkoituksena on kuvata pienryhmätoimintana toteutettu projekti opiskelijoiden näkökulmasta. Opinnäytetyön tavoitteena on esitellä yksi malli S2 -opetuksesta, jota lastentarhanopettajan kelpoisuutta tavoittelevat sionomiopiskelijat voivat hyödyntää omissa opinnoissaan. Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa posterit (Liite 1), joka on opiskelijoiden käytettävissä Saimaan ammattikorkeakoululla. Posterit on yhden A4-arkin kokoinen esittely aiheeseen. Sen tarkoituksena on tutustuttaa ihmiset heille uuteen asiaan ja jakaa tietoa suurillekin väkimäärille. Posterissa käytetään sanoja ja kuvia yhdessä olennaisen tiedon tiivistämiseksi. (Jyväskylän yliopisto.)

Kehittämistehtäväksi muotoutuu työn tarkoituksen ja tavoitteen perusteella prosessikuvaus. Työn kautta voimme myös pohtia, miten päiväkodit voivat kehittää toimintaansa ja miten ammattikorkeakoulun toiminta voi kehittyä, jotta opiskelijoiden ei tarvitse aloittaa projektiopintojen sisällön suunnittelua täysin alusta.

4.1 Toiminnallinen opinnäytetyö

Vilka ja Airaksinen (2003, 9) kuvaavat toiminnallisen opinnäytetyön olevan käytännön toiminnan ohjeistamisen, opastamisen, toiminnan järjestämisen ja järjeistämisen tavoittelua ammatillisella kentällä. Toiminnallinen opinnäytetyö on noussut viime aikoina perinteisten tutkimuksellisten opinnäytetöiden rinnalle.

Toiminnallinen opinnäytetyö on hyvin monipuolinen, ja se voidaan toteuttaa monin eri tavoin. Se voi olla esimerkiksi käytäntöön suunnattu ohje tai ohjeistus, jonkin tapahtuman toteuttaminen, kirja, kansio tai näyttely. Tärkeää on, että toi-

minnallisessa opinnäytetyössä käytännön toteutus ja sen raportointi yhdistyvät tutkimusviestinnän keinoja käyttäen. (Vilka & Airaksinen 2003, 9.) Tässä toiminnallisessa opinnäytetyössä kuvataan kehittämistyön suunnittelu, toteutus ja arviointi.

Hyvän aiheen pohtiminen toiminnalliselle opinnäytetyölle on tärkeä tehtävä. Kaikista aiheista ei saa toiminnallista opinnäytetyötä, ja aihepiirin rajaaminen voi vaikeuttaa aiheen löytämistä. Aiheen valitsemisessa voi auttaa aiheanalyysi eli aiheen ideointi. Aihetta voi lähteä ideoimaan esimerkiksi seuraavin keinoin: yhteyden ottaminen työ- tai harjoittelupaikkoihin, omien kiinnostuksen kohteiden pohtiminen sekä lähdemateriaaliin tutustuminen. (Vilka & Airaksinen 2003, 23–25.)

Toisen opinnäytetyön tekijän työharjoittelun aikana heräsi keskustelua monikulttuurisuuden tukemisesta ja S2-opetuksesta päivähoitossa. Keskustelujen myötä tuli idea opiskelijoiden hyödyntämisestä kielen oppimisen tukemisessa. Tästä syntyi idea pienryhmätoiminnasta, joka toteutettiin talvella 2012–2013.

Vilka ja Airaksinen (2003) pohtivat, että toiminnallisen opinnäytetyön aiheen olisi suositeltavaa tulla työelämästä niin, että sillä olisi toimeksiantaja. Tällaisen toimeksi annetun opinnäytetyön puoltavia seikkoja ovat esimerkiksi hyvien suhteiden luominen työelämään, omien kehittämis- ja innovatiivisuustaitojen kokeileminen työelämässä, projektinhallintataitojen kehittyminen sekä ammatillisen kasvun tukeminen. (Vilka & Airaksinen 2003, 16–17.) Opinnäytetyössämme kuvatus pienryhmätoiminnan idea tuli työelämän edustajalta, ja lopullinen toteutus syntyi yhteistyössä erään Etelä-Karjalassa sijaitsevan päiväkodin kanssa.

Toinen vaihe toiminnallisen opinnäytetyön prosessissa on toimintasuunnitelman laatiminen. Toimintasuunnitelman tarkoitus on saada opinnäytetyön idea ja tavoitteet tiedostetuiksi, harkituiksi ja perustelluiksi. Apukysymyksinä toimintasuunnitelmaa tehdessä voi käyttää seuraavia: mitä tehdään, miten tehdään ja miksi tehdään. Toimintasuunnitelma on myös osoitus siitä, että opinnäytetyön tekijä kykenee johdonmukaiseen päättelyyn ideassa ja tavoitteissa. (Vilka & Airaksinen 2003, 26–27.)

Toimintasuunnitelman toteuttaminen etenee vaiheissa. Vilkka ym. (2003, 27–28; 32) kuvaavat vaiheita seuraavasti: lähtötilanteen kartoitus, keinot, aikataulu, mahdolliset kustannukset, perustelut aiheen rajaamiselle sekä opinnäytetyön mahdollisen rakenteen hahmottelu. Toiminnalliseen opinnäytetyöhön kuuluu aina myös selvitys, josta koostuu opinnäytetyön teoreettinen osuus.

Ensimmäisten aiheesta käytyjen keskustelujen jälkeen keväällä 2012 teimme alustavan suunnitelman. Syksyllä 2012 esittelimme pilottivaiheen suunnitelmaamme (Liite 2) päiväkodin henkilökunnalle ja sovimme yhteisesti tulevan pienryhmätoiminnan tavoitteista ja toteutuksesta. Toteutimme toimintaa suunnitelmamme mukaisesti vuodenvaihteeseen, jonka jälkeen teimme uuden suunnitelman (Liite 3) kevään 2013 toimintaa varten.

4.2 Toteutusvaihe

Toiminnan kohderyhmänä olivat 3-5 -vuotiaat lapset, joiden äidinkieli on jokin muu kuin suomi. Päiväkodin henkilökunta valitsi kahdesta eri ryhmästä toimintaan osallistuvat lapset. Valinnan perusteena oli se, ketkä hyötyisivät eniten pienryhmätoiminnasta. Pienryhmätoiminnan kohdelapsilla oli hyvin eritasoisia taitoja suomen kielen hallinnassa. Osa puhui melko sujuvasti kun taas osa ymmärsi hyvin, mutta ei puhunut juurikaan. Toisen ryhmän kanssa toiminnan pääpaino asetui sanojen opetteluun ja toistamiseen. Toisen ryhmän kanssa oli jo mahdollista harjoitella erilaisten lauserakenteiden muodostamista.

Suomen kieltä harjoiteltiin kerran viikossa keskiviikkoisin puolen tunnin mittaisissa toimintatuokioissa. Molemmista ryhmistä osallistui yksi kolmen lapsen muodostama pienryhmä, jonka kanssa harjoiteltiin suomen kielen käyttöä erilaisten aiheiden kautta. Pienryhmätoimintaan osallistuvat lapset olivat pääsääntöisesti samat viikosta toiseen. Kielen oppimisen välineinä käytettiin pelejä, leikkejä ja erilaisia tehtäviä.

Toiminnan sisällön toteutuksessa hyödynsimme päiväkodin jo olemassa olevia työkaluja ja materiaaleja. Tarvittaessa täydensimme sisältöä itse tehdyillä materiaaleilla. Toiminnan toteuttamiseen ei tarvittu erillisiä resursseja. Pienryhmätoiminnan sisällöissä ja menetelmissä on samankaltaisuuksia Lappeenrannan kaupungin Suomi toisena kielenä -opetussuunnitelman kanssa, jota ei ole kui-

tenkaan käytetty meidän suunnitelmamme pohjana. Pienryhmätoimintamme eroaa olennaisesti Lappeenrannan kaupungin opetussuunnitelman mukaisesta kielipajatoiminnasta siinä, että omassa toiminnassamme emme havainnoineet tai arvioineet lapsia millään menetelmällä, kuten Kettu-testillä. Pohdimme ainoastaan tehtäviemme vaikeusastetta suhteessa lasten kielitasoon, missä päiväkodin työntekijät auttoivat. Pidimme toiminnasta päiväkirjaa, johon kokosimme lyhyesti jokaisen kerran sisällön ja toteutumisen.

5 Pienryhmätoiminnan aiheet ja menetelmät

Toteutimme pienryhmätoimintamme niin sanotusti syys- ja kevätkaudella. Suunnittelimme kauden alussa jokaiselle toimintakerralle oman aiheensa ja tavoitteet, joihin syventyisimme kullakin kerralla. Lisäksi pohdimme yhdessä lastentarhanopettajien kanssa koko kauden kattavan yleisen teeman.

5.1 Pienryhmätoimintamme yleisiä tavoitteita

Suunnittelimme jokaiselle kerralle aluksi jotakin mieluisaa tehtävää, joka virittäisi lapset käsiteltävään aiheeseen. Yleensä tämä oli jokin laulu tai leikki. Jokaisen toimintakerran alussa myös kertosimme ja palautimme lasten mieleen edellisen viikon toiminnan. Alkuvirittäytymistä seurasi itse toimintaosio, kuten askartelua tai tehtävien tekemistä. Lopuksi teimme jotakin kokoavaa tai rentouttavaa. Suunnittelimme jokaisen kerran tarkemmin aina edeltävänä viikkona, jolloin pysyimme helposti mukautumaan vaihtuviin tilanteisiin ja soveltamaan suunnitelmaa myös lasten kiinnostusten ja tarpeiden mukaan. Pohdimme toiminnan aikana esimerkiksi tehtävien haastavuutta verrattuna lapsien kielitaitoon.

Molemmilla toimintakausilla tavoitteinamme oli tarjota mahdollisuuksia arkikielen harjoitteluun ja tukea oppimista. Lisäksi tavoitteena oli laajentaa lasten sanavarastoa ja juurruttaa mieleen jo opittuja sanoja. Omina henkilökohtaisina tavoitteinamme oli ryhmänohjaustaitojen kehittäminen ja lapsille sopivimpien työmenetelmien löytäminen.

Seuraaviin alalukuihin olemme koonneet taulukoihin toimintamme aiheet, keskeisimmät menetelmät ja tavoitteet. Uskomme taulukoiden selventävän ja ko-

koavan koko toiminta-ajatuksemme. Taulukoissa emme ole jokaisen kerran kohdalla maininneet yllä olevia tavoitteita, koska ne ovat laajoja ja kulkevat läpi koko toiminnan.

5.2 ”Minä itse”-syyskausi

Koko syysjakson kattavaksi teemaksi muotoutui yhdessä lastentarhanopettajien kanssa ”minä itse”. Tavoitteena oli toiminnan kautta vahvistaa lapsen minuutta ja omaa persoonaa sekä auttaa lasta sanoittamaan itselleen tärkeitä asioita suomen kielellä. Lastentarhanopettajien toive oli, että lapset saisivat tukea oman yksilöllisyytensä hahmottamiseen. Kuten olemme aiemmin S2-opetusta käsittelevässä luvussa (ks. luku 2) maininneet, opetus pitää sisällään muun muassa lapsen minuutta käsitteleviä asioita.

Teemaan liittyen suunnittelimme syksyn aikana toteutettavaksi hieman sovelletun verkostokartan. Perinteisessä verkostokartassa pyritään selvittämään henkilön ihmissuhteita ja tukiverkostoja, mahdollista tuen tarvetta tai esimerkiksi negatiivisia ihmissuhteita (Lastensuojelun käsikirja). Sovelsimme perinteisen verkostokartan ajatusta niin, että ihmissuhteiden kartoittamisen sijaan lisäsimme karttaan lapselle tärkeitä ja hänestä kertovia asioita. Verkostokarttaan lapset askartelivat kyseisen aiheen mukaisen osion.

Taulukossa kaksi on esitelty syyskauden kerrat aiheineen ja menetelmineen. Sen jälkeen tarkastelemme joitakin pääkohtia enemmän.

Kerrat	Aihe	Käytetyt menetelmät	Tavoite
1.	Tutustuminen	Tutustumisleikit, kuvakortit, laululeikit	Tutustuminen lapsiin, kielitason selvitys ja toiveiden kirjoitus
2.	Värit, sovellettu verkostokartta	Väri –leikki, askartelu, Colorama – peli, laululeikit	Ryhmiä nimeäminen, värien opettelu ja nimeäminen
3.	Muodot, värit	Toiminnallisia pelejä väriaiheista, värityötehtäviä, laululeikit	Muotojen ja värien nimeämistä
4.	Eläimet	Tarinajumppa, kuvakortit, Kim -leikki eläimillä, askartelu	Nimeäminen ja kuvailu (substantiivit ja adjektiivit)
5.	Esineet	Tunnustelupussi, Kim -leikki, muistipeli	Nimeäminen ja kuvailu
6.	Lorupussi	Kertaus, askartelu, lorupussi	Kertaus ja muistin virkistäminen
7.	Tekeminen ja paikan määreet	Piirtäminen, Nalle-matikka, kuvakortit	Paikan määreet, sijamuodot
8.	Ajan määreet	Kuvakortteja, Colorama -peli, muistipeli, Kim –leikki	Vuorokaudenajat, kellonajat
9.	Ystävät ja perhe	Laululeikit, askartelu	Nimeäminen
10.	Kertaus	Piirtäminen, lorupussi	Tehtyjen asioiden muistelu

Taulukko 2. Syyskausi

Halusimme ensimmäisellä kerralla painottaa lapsiin tutustumista. Koimme ensimmäisen kerran tärkeänä ryhmäytymisen kannalta. Siksi olemme nostaneet sen tässäkin esiin. Tutustuimme lapsiin tutustumisleikkien avulla ja käytimme apuna myös erilaisia kuvakortteja. Puhuimme lempiväreistä, lempiruoista, lempileluista ja myös harrastuksista palloleikin avulla. Myös me kerroimme itseltämme. Tavoitteemme ensimmäiselle kerralle olivat lapsiin tutustuminen, heidän suomen kielen tasonsa selvittäminen ja suomen kielen käyttäminen pienryhmätoiminnan aikana. Kysyimme myös toiminnalle lasten toiveita, joita otimme huomioon sisällön suunnittelussa.

Käytimme viidennellä kerralla tunnustelupussia apuna esineiden kuvailuun. Olimme koonneet pussiin erikokoisia esineitä, joissa oli erilaisia pintoja. Lapset saivat tunnustella pussia ja kuvailla, minkälaisia esineitä siellä tuntuu olevan. Nimesimme esineet myös yksi kerrallaan ja käytimme lasten kanssa erilaisia

kuvailevia sanoja. Esimerkiksi lapselta voi kysyä, miltä pallo tuntuu, mihin lapsi voi vastata esimerkiksi ”pallo on painava, kova tai pehmeä” tai käyttää muita kuvailevia sanoja.

Kahdeksannella kerralla pelasimme paljon erilaisia pelejä, koska aiheena olleet kellonajat osoittautuivat haastaviksi molempien ryhmien lapsille. Se johtui osittain siitä, että osa kävi niitä ensimmäistä kertaa läpi. Koimme kuitenkin, että harjoitus auttoi lapsia seuraavalla kerralla, kun ajan määreitä käsiteltiin. Vaikka harjoitus ei toteutuisi toivotulla tavalla, se ei tarkoita sitä, etteikö oppimista olisi tapahtunut. Harjoituksen sujuminen kertoo sen hetkisestä taitotasosta ja toisinaan harjoituksia joutuu toistamaan usein, jotta se sujuisi. (Leskinen 2009, 17.)

Käytimme koko kaudella toiminnassa paljon erilaisia kuvakortteja, joista keskustelimme lasten kanssa. Kuvista lapset saivat kertoa tiettyjä aiheeseen liittyviä asioita, kuten nimetä kuvissa olevia asioita tai esineitä. Esitimme myös kysymyksiä kuvista, joihin lapset vastasivat. Mikäli kielitaito ei riittänyt, saattoi vastauksen myös antaa osoittamalla oikeaa kohtaa kuvassa, jonka jälkeen sanaa voitiin pohtia yhdessä koko ryhmän kanssa. Lasten kielitaso vaihteli jonkin verran, joten joidenkin lasten kanssa kuvasta kertominen oli yksittäisiä sanoja, kun taas osa lapsista osasi käyttää kokonaisia, joskin lyhyitä lauseita. Pyrimme myös käyttämään avonaisia kysymyksiä, mutta joillekin tämä osoittautui liian haasteelliseksi. Tehtävää sovellettiin lasten kielitason mukaan.

Kalapeli harjoittaa sanavarastoa kuvien avulla, mutta myös oman vuoron odottamista ja sääntöjen noudattamista. Jos koko kysymyslauseen sanominen ”onko mansikan takana sininen kala” on lapselle vaikeaa, hän voi sanoa vain kuvassa näkyvän hedelmän tai vain osoittaa haluamaansa kuvaa. Tarkoituksena on kuitenkin käyttää kokonaisia lauseita. Pidimme tätä peliä hyödyllisenä nimenomaan sanojen opettelussa, koska kuva oli tukemassa sanan muodostamista. Nimesimme pelin alussa kaikki kuvissa esiintyvät asiat ja toistimme ne myös pelin aikana. Lapset myös osoittivat pitävänsä pelistä, joten pelasimme sitä usein.

Muistipeliä pelatessamme kävimme ennen peliä yhdessä läpi kuvissa esiintyvät asiat, ja aina kun korttia käännettiin, toistimme yhdessä lapsien kanssa kuvan

esineen tai asian. Otimme yleensä peliin tietyn aihealueen kuvia, kuten eläimiä tai työkaluja. Muistipeliä voi soveltaa kielen opettelussa hyvin monella eri tavalla. Lapsi voi harjoitella sääntöjen noudattamista ja oman vuoron odottamista kielen harjoittamisen lisäksi. Etenkin muistipeleissä tuli esiin lasten kilpailuhenkisyys. Ryhmänohjaajalta vaaditaan taitoa reagoida tilanteeseen, kun lapsella on haasteita käsitellä häviötä. Kielen opettelusta ei ole tarkoitus tehdä kilpailua eikä ahdistavaa tilannetta lapselle. Ryhmänohjaajan on tällöin hyvä keskustella häviämisestä lasten kanssa, jotta kenellekään ei jäisi toiminnasta paha mieli.

Kim-leikissä haastetta voi nostaa lisäämällä esineiden määrää. Leikissä voidaan käyttää apuna peittoa tai muuta kangasta, jolla esineet peitetään poistamisen ajaksi. Kuten edelliset leikit, myös tämä leikki harjoittaa muistia ja tarkkaavaisuutta. Käytimme pelissä erivärisiä leluja, jolloin tarkoitus oli opetella värejä. Toisinaan käytimme erilaisia hedelmiä, jolloin opettelimme myös nimeämistä.

Kävimme joillakin kerroilla läpi myös matematiikkaa ja erilaisia määreitä. Näillä kerroilla käytimme usein apuna Nallematikan välineitä. Nallematikka on Niilo Mäki-instituutin kehittämä 3-4 -vuotiaille lapsille tarkoitettu varhaisten matemaattisten oppimisvalmiuksien kehittämisohjelma. Nallematikan materiaaleilla voidaan leikkiä, ja niiden avulla opetetaan lapsille matemaattisia taitoja. Materiaalien mukana tulee ohjekirja, jossa on erilaisia pienryhmäharjoitteita. Materiaaleja voi kuitenkin soveltaa myös muihin tarkoituksiin. (Nallematikka.) Kävimme läpi erilaisia paikan määreitä, kuten takana, edessä tai sivulla. Laitoimme ensin itse nallen tiettyyn paikkaan ja kysyimme lapsilta, missä nalle on. Tämän jälkeen lapset saivat myös itse kokeilla ja kertoa, missä nalle oli.

Taulukoissa mainittu askartelu pitää sisällään pääsääntöisesti syyskaudella sovelletun verkostokartan tekemistä ja kevätkaudella kirjasen tekemistä. Valmiissa verkostokartassa oli aurinko kuvaamassa lasta ja auringon ympärillä pilviä, joissa oli lapselle mieluisia asioita, kuten lempiväri, lempieläin ja perhe.

5.2 Tarinan kertominen ja kuvittaminen - kevätkausi

Kävimme pienryhmätoimintaamme ohjaavien lastentarhaopettajien kanssa läpi kevään suunnitelmamme ennen toiminnan jatkumista. Keskustelimme toimin-

taan osallistuvista lapsista ja päädyimme pitämään samat osallistujat, sillä olimme jo tuttuja lapsille. Se mahdollisti hyvän yhteistyön jatkumisen tauon jälkeen. Uusien lapsien kanssa tutustumiseen ja ryhmäytymiseen olisi mennyt taas oma aikansa. Lastentarhaopettajien mielestä toimintaan syksyllä osallistuneet lapset osallistuivat siihen mielellään ja halusivat jatkaa.

Tämän kevätkauden yleisenä teemana oli tarinan kertominen. Jaoimme yleisen teeman pienempiin osa-alueisiin, joita kävimme läpi. Mukana oli tarinan kertomisen lisäksi myös matematiikkaa ja ajan määreitä. Teimme lasten kanssa pienen kirjasen, jossa kaikilla oli sama alkutarina ja johon jokainen lapsi sai piirtää tarinalle jatkoa. Kuviin kirjoitettiin tärkeimmät asiat tarinan kannalta ja niistä tehtiin pieni kirjanen, jonka jokainen lapsi sai keväällä viedä kotiin. Alkutarina oli tehty ryhmän nimen mukaan, joka oli keksitty syksyllä ensimmäisillä kerroilla. Yleistä teemaa tuki myös satukirjan lukeminen lapsille. Lukemisessa oli tärkeää muistaa osoittaa kuvista tarinassa kerrottuja asioita, jotta lapset ymmärtäisivät luetun tarinan paremmin. Lasten kanssa voi myös pohtia kirjan kuvissa esiintyviä asioita ja nimetä niitä.

Taulukkoon kolme olemme koonneet kevätkauden aiheet menetelmiseen.

Kerrat	Aihe	Käytetyt menetelmät	Tavoite
1.krt	Talviset tekemiset	Tarinajumppa, piirtäminen, kalapeli, lorupussi	Verbien käyttö ja sanavaraston laajentaminen
2. krt	Kuvasta kertominen	Lukeminen, kuvataulut, piirtäminen	Tekemisen sanoittaminen, värien kertaaminen
3.krt	Tarinan jatkaminen piirtäen ja kertoen	Lukeminen, piirtäminen, oman kirjasen tekeminen, kalapeli	Lauseiden käyttö
4.krt	Tarinan jatkaminen piirtäen ja kertoen	Kirjasen tekeminen, laululeikit, muistipeli	Lauseiden käyttö
5.krt	Nallematikka	Kirjasen tekeminen, väritys ja askartelu	Paikan määreiden opettelu
6.krt	Oman kirjasen tekeminen valmiiksi	Askartelu, lukeminen	Lauseiden käyttö ja kirjasen valmistaminen
7.krt	Lukusanat	Laululeikit, iso-pieni, enemmän-vähemmän, numeronoppa	Vertailu- ja lukusanojen oppiminen
8.krt	Ajan määreet	Kuvakortit, kellonajat, kalapeli	Kellonaikojen opettelu
9.krt	Kertaus ja päätösjuhla	Kertaus, keksi ja mehu	

Taulukko 3. Kevätkausi

Toisella kerralla lähestyimme kevään yleistä teemaa käyttäen menetelminä kuvasta kertomista ja oman tarinan tekemistä. Luimme ensin kirjaa lapsille ja kävimme läpi kirjan kuvia. Tarkoituksena oli virittää lapset toimintaan pohtimalla, mitä kuvissa tapahtuu. Tämän jälkeen lapset saivat piirtää oman kuvan valitsemastaan aiheesta ja kertoa siitä. Katsoimme myös yhdessä läpi muutaman muun kuvan, joista lapset saivat kertoa kuvien tapahtumia. Autoimme heitä tarvittaessa apukysymyksillä kuten ”Näkyykö kuvassa tyttöä?”, ”Mitä poika tekee?”. Lapset saivat harjoitella sanoja ja lauseiden käyttöä.

Kolmannella kerralla aloitimme lasten omien kirjasten tekemisen. Olimme kirjoittaneet molemmille ryhmille oman tarinan alun, jonka luimme lapsille, ja sen jälkeen lapset saivat piirtää kuvan siitä, mitä tarinassa seuraavaksi tapahtuu. Tämä oli alku jokaisen omalle kirjalle. Ohjaavat lastentarhanopettajat olivat mukana seuraamassa toimintaamme, ja saimme heiltä hyviä vinkkejä muun muassa lasten keskittymiskyvyn kiinnittämiseen ja kielen oppimiseen. Heiltä saimme myös vinkin, että tarinan kertomisessa olisi voinut käyttää apuna kuvia, jotta lapset olisivat paremmin ymmärtäneet tarinan. Jälkeenpäin arvioituna osa lap-

sista ei ehkä täysin ymmärtänyt tarinaa ja tehtävää. Siksi onkin tärkeää, että ryhmänohjaaja käyttää puheessaan selkeää ja ymmärrettävää kieltä. Myös oman toiminnan reflektointi on olennaista, jotta omaa toimintaa voi kehittää.

Viimeiselle kerralle emme halunneet ottaa mitään erityistä teemaa tai opetettavaa asiaa. Halusimme vain kerrata lasten kanssa, mitä olimme tehneet kerhossa koko talven aikana. Muistelimme sitä, mikä oli ollut hauskaa ja mikä ei niin kivaa. Pidimme myös pienimuotoiset päätösjuhlat kerholle, jossa lapset saivat mehua ja pipareita. Ryhmätoiminnassa tärkeää on myös ryhmän lopettaminen turvallisesti, jotta jäsenille jää ryhmään kuulumisesta positiivinen tunnelma.

Sekä syys- että kevätkaudella käytimme paljon samoja menetelmiä, jotka olimme havainneet toimiviksi kyseisille lapsille. Kiinnitimme paljon huomiota myös lasten onnistumisten ja osaamisen kehumiseen. Kannustimme myös lapsia kysymään apua toisiltaan mikäli he eivät itse tienneet esimerkiksi jotakin sanaa. Kannustamisella ja kehumisella pyrimme vahvistamaan lapsen omaa identiteettiä ja itsevarmuutta sekä myös ryhmään kuulumista ja ryhmäytymistä.

6 Eettiset näkökohdat

Tässä opinnäytetyössä kuvataan toiminnallisen pienryhmätoiminnan prosessi. Pienryhmätoiminnassa olivat mukana pienet lapset, jotka eivät ymmärrä täysin suomea. Kun toiminnan kohteena ovat pienet lapset, on aina huomioitava lapsen kehitystaso ja kyky ymmärtää asioita esimerkiksi toiminnan sisällöissä ja ohjeita annettaessa. Haastetta lisäsi se, että kyseessä olivat S2-lapset. Opinnäytetyössämme emme keskittyneet yksittäisen lapsen kielen kehittymiseen ja sen tutkimiseen vaan ainoastaan toiminnan kulkuun ja sen kuvaamiseen kokonaisuudessaan.

Lasten henkilöllisyys ei tule missään vaiheessa tunnistettavasti ilmi toiminnan kuvauksen aikana. Lasten henkilöllisyys on ainoastaan opinnäytetyön tekijöiden sekä päiväkodin henkilökunnan tiedossa. Päiväkodin henkilökunta valitsi itse toimintaan osallistuvat lapset. Vanhemmat saivat tiedon lasten osallistumisesta pienryhmätoimintaan sen alkaessa. Lasten vanhemmille toimitettiin toiminnan alussa kirje, jossa esittelimme lyhyesti itsemme sekä pienryhmätoiminnan sisäl-

lön. (Liite 4.) Emme kuitenkaan voi olla täysin varmoja, että vanhemmat ymmärsivät täysin, mistä on kyse, sillä saatekirje on kirjoitettu suomeksi. Päiväkodin henkilökunta keskusteli toiminnan alkaessa kyseisten vanhempien kanssa ja selvensi asiaa heille suullisesti. Pohdimme jälkepäin, että meidän olisi ollut hyvä olla itse suoraan yhteydessä vanhempiin ja tavata myös heitä päiväkodissa jo pelkän kohteliaisuuden vuoksi. Olisimme myös voineet keskustella mahdollisista kulttuurisensitiivisistä asioista, joita vanhemmilla olisi voinut olla mielessä.

Opinnäytetyön aineistona käytimme omaa oppimismateriaalia, jota ei kerätty opinnäytetyön tekemistä silmällä pitäen. Aineistossa olemme kuvanneet omaa oppimistamme, havaintojamme pienryhmätoiminnan sisällöistä ja ammatillista kasvuamme. Aineistossa ei ole kuitenkaan tarkasteltu kenenkään yksittäisen lapsen ominaisuuksia tai kielen kehitystä. Uskomme, että opiskelijoita voi hyödyntää arkikieleen liittyvän kielen oppimisen tukemisessa ja oppimismahdollisuuksien luomisessa. Varsinainen kielen kehityksen arviointi ja tavoitteiden asettaminen on aina lastentarhanopettajan vastuulla.

Toiminnan suunnittelussa haastavaa oli yhteisen kielen puuttuminen. Pyrimme käyttämään mahdollisimman selkeää suomen kieltä, mutta emme silti voineet aina olla varmoja siitä, ymmärsivätkö lapset ohjeemme ja tehtävämme. Monikulttuurisuus tuo myös omia haasteita ryhmänohjaukseen, sillä tavat ja kulttuurit ovat erilaisia ja tapa toimia tietyissä tilanteissa voi olla erilainen riippuen kulttuurista. Esimerkiksi oman vuoron odottaminen keskustelussa voi olla kulttuurisidonnaista. Lastentarhanopettajana ja ryhmänohjaajana työtä tulisi tehdä toista kulttuuria kunnioittavasti ja kulttuurisensitiivisesti.

7 Pohdinta

Opinnäytetyöprosessi on kokonaisuudessaan ollut hyvin opettavainen. Jo itse toiminnan suunnittelu ja toteutus antoivat mahdollisuuksia oppia uusia ammatillisia taitoja, joista tärkeimpinä ovat erilaiset ryhmänhallintaan liittyvät taidot, jotka olimme asettaneet itsellemme tavoitteeksi projektin alussa. Myös projektisuunnitteluun sekä menetelmäosaamiseen liittyvät taidot ovat lisääntyneet; ne-

hän ovat sosionomin ydinosaamistaitoja. Lisäksi S2-opetukseen syventyminen on antanut hyviä valmiuksia työelämää varten.

Pienryhmätoiminnan suunnittelu oli meille uutta. Kävimme suunnitelmiamme läpi työelämän edustajien kanssa, mikä oli antoisaa. Heidän työkokemuksensa antoi hyviä näkökohtia toiminnan sisältöihin sekä käytettäviin menetelmiin. Yhteistyö päiväkodin työntekijöiden kanssa toimi hyvin, ja saimme heiltä paljon ammatillista näkökantaa ja palautetta myös omaan työskentelyymme ryhmänohjaajina. Suosittelemme yhteistyötä työelämän edustajien kanssa opinnäytetyön tekemisessä, sillä siitä saa paljon käytännönläheisemmän otteen koko opinnäytetyöhön.

Opimme pienryhmätoiminnan suunnitelmien tekemisen tärkeydestä paljon. Käytettäviin materiaaleihin on hyvä tutustua etukäteen, jotta niitä myös osaa käyttää ja soveltaa lasten yksilöllisen kielitason mukaan. Toiminnan suunnittelussa opimme myös pitämään mielessä kunkin kerran tavoitteet ja teemat sekä etsimään parhaiten soveltuvat menetelmät ja materiaalit. Hyvästä suunnitelmasta on helppo poiketa esimerkiksi silloin, kun lapsilla on ollut päiväkodissa aamulla muuta ohjelmaa, jonka vuoksi heidän vireystasonsa asettaa haasteita tehtäviin keskittymisessä. Varasuunnitelmia kannattaa aina tehdä. Ryhmänohjaajalla kannattaa olla aina mietittynä jokin leikki tai laulu, jota voi suunnitelmien muuttuessa käyttää lasten kanssa. Hyvän ryhmänohjaajan ominaisuuksia ovatkin joustavuus ja tilannetaju.

Kirjoitustyön aikana tehty reflektointi on syventänyt käytännössä saatua oppimistamme. Opinnäytetyön kirjoittaminen on myös syventänyt tieteellistä osaamistamme, kuten tieteellisen tekstin kirjoittamista. Olemme myös oppineet toiminnallisesta opinnäytetyöstä ja sen työstämisestä. Haasteeksi on muodostunut kirjoittamisen aikana muun muassa toiminnallisen opinnäytetyön ohjeistuksen epämääräisyys. Olemme itse joutuneet määrittelemään paljon toiminnallisen opinnäytetyön rakennetta ja sisältöä, mikä on myös lisännyt tietämystämme aiheesta.

Yhtenä haasteena opinnäytetyön kirjoittamisessa on myös ollut se, että emme pienryhmätoimintaa suunnitellessamme ja toteuttaessamme vielä tienneet,

että teemme siitä opinnäytetyön. Idea pienryhmätoiminnan hyödyntämisestä opinnäytetyöksi syntyi varsin myöhään keväällä, kun toimintakausi alkoi olla jo loppuillaan. Onkin ollut hyvin opettavaista työstä tieteellistä työtä ikään kuin väärässä järjestyksessä.

Muutamilla kerroilla mukana seuraamassa toimintaamme oli myös ohjaava opettajamme. Hänen kanssaan keskustelimme siitä, miten pienryhmätoimintaa voisi kehittää ja millaisia pienryhmiä olisi hyvä muodostaa, jotta suomen kielen oppiminen vahvistuisi. Yksi idea oli, että pienryhmätoiminnassa olisi mukana myös suomea äidinkielenään puhuvia lapsia. Tällainen toiminta perustuisi enemmän vertaisoppimiseen, mitä toki tapahtuu koko ryhmässä, mutta pienryhmässä tehokkaammin.

Pohdimme myös yhdessä lastentarhanopettajien kanssa, että kielellistä pienryhmätoimintaa voisi olla myös vain suomea äidinkielenään puhuville. Päiväkoti-ryhmissä, joissa on paljon S2-lapsia, on ollut havaittavissa suomen kielen köyhtymistä. Se voi johtua esimerkiksi siitä, että käytetään paljon selkokieltä, jotta kaikki lapset ymmärtäisivät esimerkiksi ohjeita. Tällaisen pienryhmätoiminnan tarkoituksena olisi suomen kielen rikastuttaminen.

Olemme opinnäytetyössämme esitelleet yhden mallin kielellisestä pienryhmätoiminnasta. Kyseinen malli ei sellaisenaan välttämättä toimi muualla, mutta sitä voi soveltaa haluamallaan ja tarvitsemallaan tavalla. Olemme liitteenä olevaan posteriin koonneet olennaisimmat perusasiat, joita opiskelijat voisivat hyödyntää omissa opinnoissaan. Olemme jättäneet posterin ulkopuolelle työelämäyhteistyöhön liittyvät seikat, koska oletamme niiden asioiden tulevan muussa yhteydessä esille. Posterissa käytettävissä oleva tila on rajallinen, joten posteria tehdessämme oli tärkeä miettiä juuri ne olennaisimmat asiat, jotka siihen halusimme sisällyttää. Posterin myötä kiteytti meille, mistä työssämme on pohjimmiltaan kyse.

Opinnäytetyö on asettanut sille asetetut tavoitteet. Olemme oppineet koko opinnäytetyöprosessin aikana monia tulevassa työelämässä tarvittavia taitoja, esimerkiksi menetelmiä ja ryhmänohjaustaitoja. Erityisesti menetelmäosaamisen kehittyminen on vahvistanut ammatillista osaamista ja antanut eväitä ja itse-

varmuutta tulevaan työhön. Tärkeää tulevassa työssä on tiedostaa oma toimintansa ja se, että miltei mihin tahansa toimintaan voi liittää S2-opetuksen ulottuvuuden.

Taulukot

Taulukko 1. Käytettyjä menetelmiä, s.10

Taulukko 2. Syyskausi, s. 21

Taulukko 3. Kevätkausi, s. 25

Lähteet

Asetus lasten päivähoidosta. 22.12.1994/1336.

Halme, K. 2011. Maahanmuuttajataustaisten lasten kielikasvatus varhaiskasvatuksesta esiopetukseen. Teoksessa Nurmilaakso, M. & Välimäki, A-L (toim.) Lapsi ja kieli – kielellinen kehittyminen varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Unigrafia Oy, 86-101.

Halme, K. & Vataja, A. 2011. Monikulttuurinen varhaiskasvatus ja esiopetus. Helsinki. Tammi.

Heikkilä, M., Välimäki, A-L & Ihalainen, S-L. 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Stakes. Oppaita:56. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201210089363>. Luettu 10.4.2014.

Jyväskylän yliopisto. Tieteellisen posterin peruseriaatteita. <http://www.arthis.jyu.fi/digicult/posteri/posteri/index.html>. Luettu 11.4.2014.

Kataja, J., Jaakkola, T. & Liukkonen, J. 2011. Ryhmä liikkeelle! Toiminnallisia harjoituksia ryhmän kehittämiseksi. Juva. PS-Kustannus.

Kirjanen, O. & Viitakangas, M. 2013. Suomi-venäjä –kaksikielisyys päivähoitossa. Saimaan ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2013060513109>. Luettu 17.3.2013.

Kopakkala, A. 2005. Porukka, jengi, tiimi. Ryhmädynamiikka ja siihen vaikuttaminen. Helsinki: Edita.

Kuikka-Kiljunen, P. 2008. Monikielisiin käsikirja eli varhaiskasvatuksen monikulttuurisuuden käsikirja. <http://lappeenranta.fi/loader.aspx?id=70b60a79-150d-48d9-90e4-c397b9b10c99>. Luettu 15.9.2013.

Laki lasten päivähoidosta. 25.3.1983/304.

Lappeenrannan varhaiskasvatussuunnitelma. 2010. Lappeenrannan kaupunki. <http://lappeenranta.fi/loader.aspx?id=17c8de96-e649-4518-b607-f42b16456d94>. Luettu 20.9.2013.

Lastensuojelun käsikirja. Sosiaaliportti. <http://www.sosiaaliportti.fi/Page/0a106cf6-b6d9-4f0f-9d4d-8dfbeb626ba7.aspx>. Luettu 11.3.2014.

Le Roux, J. 2002. Effective educators are culturally competent communicators. *Intercultural Education*, 13 (1), 42. http://portfolio.project.tcnj.edu/summer2006/Blasi/Articles%20and%20Power%20Points/Effective_Educators_are_Culturally_Compent_Communicators____.pdf. Luettu 22.5.2014.

Leskinen, E. 2009. Ryhmä toimimaan! Vinkkejä tutustumiseen, oppimiseen ja yhteistyöhön. Juva. PS-Kustannus.

Nallematikka. Varhaisten matemaattisten oppimisvalmiuksien kehittämisohjelma. Niilo Mäki Instituutti. <http://kauppa.nmi.fi/product/49/nallematika---varhaisten-matemaattisten--oppimisvalmiuksien-kehittamisohjelma>. Luettu 11.3.2014.

Paavola, H. & Talib, M. 2010. Kulttuurinen moninaisuus päiväkodissa ja koulussa. Juva. PS-Kustannus.

Suomalainen, H. & Matikainen, S. 2011. Monikulttuurisuus osana Parikkalan päivähoitoa. Saimaan ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2011122119117>. Luettu 17.3.2013.

Suomi toisena kielenä opetussuunnitelma Lappeenrannan varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa sekä esiopetuksessa annettavassa perusopetukseen valmistavassa opetuksessa. 2012. Lappeenrannan kaupunki. <http://www.lappeenranta.fi/loader.aspx?id=7fdc237f-035a-4b4f-8927-dddf1ee45f0f>. Luettu 20.9.2013.

Vahva äidinkieli on uuden kielen pohja. 2014. Lappeenrannan kaupunki. Esite.

Vilka, H & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Pienryhmittöimintää S2-lapsille

Mikä ihmeen S2?

- * Maahanmuuttajalapselle annettava suomen kielen opetusta
- * Tavoitteellinen, jätettävä ja säännöllinen
- * Tavoitteena
  - * Lapsen itsetunneksen
  - * Kielen ymmärtäminen ja ymmärtäminen ja ymmärtäminen ja ymmärtäminen
- * Oppiminen tapahtuu aidoissa kielenkäyttötilanteissa arjessa
  - * Ruokailu, siirtyvät, ulkoilu
- * Lisäksi pienryhmittöimintää

Aihepiirit

- * Lapsi itse
  - * Kehö, mieluus, tunteet
- * Koti, perhe ja ystävät
- * Vaatteet, eläimet, ruoat
- * Terveystietä kuvaavat luvut
- * Värät, muodot, pökrän määrät

Käytetyt menetelmät

- * Pelti
- * Kuvat
- * Laulut ja lorut
- * Leikit
- * Kuvakirjat

Minäryhmänohjajana

- * Suunnittelullisuus ja tavoitteellisuus
  - * mitä, keville ja minkei tekijät?
- * Joustavuus
  - * Kun kaikki ei mene suunnitelmän mukaan.
- * Havainnointikyky
  - * Väreytaso
  - * Toiminta sovitettavana yleisön taitotason
- * Selvitekyky
  - * Toistot
  - * sanottaminen
- * Reflektointi
  - * Mikä onnistui ja miten voi kehittää?

Projektisuunnitelma Sammonlahden päiväkoti, ”kielikerho” S2-lapsille

Aika: 14.11.2012–30.1.2013

Yleisenä teemana ”Minä itse”

Sateenkaari klo 9:00–9:30

Päivänsini klo 10:00–10:30

Pvm	Aihe
14.11.2012	tutustumista
21.11.2012	värit, sovellettu verkostokartta
28.11.2012	muodot, värit jatkuu
5.12.2012	eläimet
12.12.2012	esineet
19.12.2012	lorupussi
9.1.2013	tekeminen, paikan määreet
16.1.2013	ajan määreitä
23.1.2013	ystävät ja perheenjäsenet
30.1.2013	kertausta, verkostokartan valmiiksi tekeminen

Projektisuunnitelma Sammonlahden päiväkoti, ”kielikerho” S2-lapsille

Aika: 6.3.–8.5.2013

Yleisenä teemana ”Tarinan kertominen”

Sateenkaari klo 9:00–9:30

Päivänsini klo 10:00–10:30

Pvm	Aihe
6.3.	Talviset tekemiset
13.3.	Kuvasta kertominen
20.3.	Tarinan jatkaminen piirtäen ja kertoen
27.3.	Tarinan jatkaminen piirtäen ja kertoen
3.4.	Nalle-matikka
10.4.	Tarinan lopettaminen
17.4.	Lukusanat ja määreet
24.4.	Ajan määreitä
8.5.	Kertaus ja lopetus

Esittelykirje

Hei!

Olemme toisen vuoden sosionomi-opiskelijoita Saimaan ammattikorkeakoulusta. Pidämme Sammonlahden päiväkodissa kielikerhoa 14.11.2012–30.1.2013 välisenä aikana kerran viikossa. Kerho kokoontuu keskiviikkoisin aamupäivällä. Kerhossa harjoittelempa suomen kieltä esimerkiksi leikkien ja pelien kautta.

Satu Leinonen

Anni-Maria Pekkinen